

בס"ד, יום ראשון יב' שבט תשע"ב

שם:

זמן:

מבחן שבועי מסכת כריתות מז - כב (151)

א. (1) מה הוא הלשון בו שאל רבי עקיבא את רבי אליעזר בענין חילוק חטאות למלאכות שבת, ומדוע שאל בזה הלשון? (2) באר היטב את צדדי הגמ' בביאור ספיקו דרבי עקיבא! (3) כיצד פשט רבי אליעזר את ספיקו של רבי עקיבא? ומאלו דינים הוכיח לדבריו (פרט)? והאם רבי עקיבא קיבל את ראייתו, ומדוע? (4) האם רבי אליעזר גופיה נמי הוצרך להאי קל וחומר, ומדוע (תוס')?

ב. (1) מה הם ארבעת הדינים המבוארים במתניתין ד"כלל גדול אמרו בשבת"? ומי הוא התנא דשנה להאי מתניתין, ומניין? (2) מה הוכיחו רבי ואביו מהאי מתניתין בביאור ספיקו ופשיטתו של רבי עקיבא בענין חילוק השבתות? וכיצד הוכיחו לשיטתן (גמ' ותוס')? והאם מאי דפשיטא ליה לרבי עקיבא פשיטא אף לרבי אליעזר (פרט)? (3) מה היא שיטתו של רב חסדא בדעת רבי עקיבא? וכיצד תבאר מתניתין דכלל גדול לשיטתו?

ג. (1) מה דינו של הכותב שתי אותיות בשתי העלמות, ומדוע? והאם ידיעת ימים שבנתיים נמי דינה ככותב שתי אותיות בשתי העלמות, ומניין? (2) "ומודה רבן גמליאל שאם כתב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת אחרת וכו'", מה טעמו של רבן גמליאל בהאי דינא? ומה דייקה הגמ' מלשון "מודה"? ומה הם האופנים שנאמרו בסוגיין בביאור האי לישנא? והאם האי מודה היינו לתנא קמא דרישא, ומניין? (3) מה היא דעתן של רבי עקיבא ורבי אליעזר בבא על הנדה או על בהמה ביאות הרבה בהעלם אחד? והאם בנדות או בבהמות חלוקות הדין שונה?

ד. 1) "ספק אבל חלב ספק לא אבל", בהאי גוונא דספיקא איירי מתניתין? ומנין דבהכי איירי? ומה הטעם דאיירי דווקא בהכי? 2) האם יש חיוב אשם תלוי בספק ספיקא (רש"י ותוס')? 3) העושה מלאכה וספק לו האם עשאה בשבת או ביום חול, האם חייב אשם תלוי, ומדוע (גמ' ותוס')? 4) שנים אמרו מת ושניים אמרו לא מת, מה דינו של הבא עליה, ומדוע (תוס')? 5) הבא על אשתו ונמצא דם על שלה, מה דינם, ומדוע?

ה. 1) היו שתי חתיכות אחת חלב ואחת שומן, ונאכלו אחת על ידי גוי ואחת על ידי ישראל, האם יש לחייב את הישראלי באשם תלוי, ומדוע? וכיצד הדין היבא דנאכלו תרוויהו על ידי ישראלים, ומדוע? והאם בגוונא דחתיכה אחת היתה פחותה מכזית הדין שונה, ומדוע? 2) מה דינו של השוחט אשם תלוי בחוץ (גמ' ותוס'), ומדוע? 3) מה דעתן של רבי אליעזר ורבי אלעזר בהיתה לפניו חתיכה אחת ספק חלב ספק שומן ואכלה, ומדוע (גמ' רש"י ותוס')?

ו. 1) האוכל ספק חלב ונודע לו ספיקו, ושוב אבל ספק חלב ונודע לו, כמה אשמות יש לחייבו, ומדוע? וכמה חטאות יתחייב אם יודע לו בסוף דדוודאי חלב הווי, ומדוע? והאם סותר הוא לכלל דאמר רבי יוסי בר יהודה "כל שחלוקות לחטאות חלוקות לאשמות" ומדוע (גמ' ותוס')? 2) האוכל כזית חלב קודם יום הכיפורים וכזית חלב לאחר יום הכיפורים, כמה אשמות וחטאות [אם יודע לו לבסוף] יש לו להביא, ומדוע? 3) האוכל ושותה ביום הכיפורים בהעלם אחד, כמה חטאות יש לחייבו ומדוע? 4) המועל בחצי שיעור קודם יום הכיפורים והוסיף לשיעור לאחר יום הכיפורים האם יש לחייבו באשם, ומדוע?

ז. 1) שני שבילים אחד טהור ואחד טמא, והלך אדם בשניהם ונכנס למקדש, האם חייב קרבן עולה ויורד (פרט), ומדוע? וכיצד הדין היבא דהלך באחד ונכנס ונטהר ושוב הלך בשני ונכנס (פרט), ומדוע? והאם יש להוכיח מהתם מה דינה של "ידיעת ספק", ומדוע? 2) מה דעתו של רבי ישמעאל בענין ידיעה קמייתא גבי נכנס למקדש בטומאה, ומנין (גמ' ותוס')? 3) היודע שעבר איסור אבל אינו זוכר איזה איסור עבר, האם חייב בקרבן (פרט), ומדוע? ומה דינו של העושה מלאכה בבין השמשות שבין שבת ליום הכיפורים (פרט), ומדוע?

ח. 1) מה דינו של המתכוון לעשות דבר איסור אחד ועשה תחתיו דבר איסור אחר (רש"י ותוס'), ומדוע? וכיצד דינו היכא דהתכוון לעשות דבר היתר ועשה תחתיו דבר איסור (פרט), ומדוע? 2) המתכוון לחבול בשבת בפלוני ולבסוף חבל באחר, מה דינו, ומדוע? המתכוון למול בשבת תינוק שהגיע זמנו ולבסוף מל אחר שלא הגיע זמנו, מה דינו, ומדוע? 3) המתכוון ללקט תאנים בשבת וליקט תחתיהן תאנים אחרים או ענבים, מה דינו ומדוע? והאם בגוונא דמחשבתו הראשונה היתה ללקוט את מה שבאמת לקט לבסוף, הדין שונה, ומדוע?

ט. 1) מה הוא האופן דבו העמידו רבי שמעון ורבי שמעון שזורי לפלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע דמתניתין גבי המיעוט ד"בה"? ומנין דבהכי העמידו (גמ' ותוס')? 2) מה הוא האופן דבו העמיד רבי יהודה לפלוגתא דרבי אליעזר ורבי יהושע, ובמאי פליג ארבי שמעון ורבי שמעון שזורי? ומה הייתה תמיהתו במשנה על שיטת רבי יהושע? 3) היו שני נרות לפניו אחד דלוק ואחר מכובה, והתכוון להדליק את המכובה ולכבות את הדלוק, וכיבה והדליק בנשיפה אחת, האם יש לחייבו, ומדוע? ואם חייב, כמה יש לחייבו, ומדוע?

י. 1) מה הם מעשי הנפח בגחלים, ואמאי נוהג הכי (רש"י ותוס')? וכיצד דינו אילו יעשה את מעשיו בשבת, ומדוע? 2) החותה בגחלים על מנת לכבות את העליונות, או על מנת להתחמם, והובערו התחתונות מאיליהם, האם יש לחייבו על ההבערה ומדוע (רש"י ותוס')? 3) כיצד הדין בדבר שאינו מתכוון ובמלאכה שאין צריכה לגופה, והאם בפסיק רישא או במתעסק הדין שונה (גמ' ותוס')? 4) מה דינו של האוכל דם שחיטה של בהמה חיה או עוף טהורים או טמאים, ומנלן (גמ' ותוס')? ומה הוא "דם עיקור" (רש"י ותוס'), ומה דין האוכלו, ומדוע?

יא. 1) מה דין דם ביצי זכר ודם ביצי עוף ודם חגבים (רש"י ותוס'), ומנלן? והאם כולי עלמא מודו להאי דרשא, ומדוע? 2) מה דינו של דמו וחלבו של "כוי", ומנלן (פרט; רש"י ותוס'), ומה דין אכילת נבלתו וטומאת נבלתו, ומנין? 3) היכי משכחת לה "טומאה קלה" בבהמה ובעוף, והאם צריך מחשבה והכשר (גמ' ותוס'), ומדוע? והאם באדם נמי משכחת לה "טומאה קלה", ומדוע? ומה ילפינן בסוגיין מהאי דינא? והאם יש מקור נוסף ללמוד האי דינא?

יב. 1) האם בעוף ובשרצים איכא טומאה חמורה, ומדוע (רש"י ותוס'?) 2) מדוע עוף ובהמה נחשבים כיש בהן איסור והיתר (גמ' ותוס')? ולענין מה אמרינן דאין בעוף כלאיים, ומה התיישב בסוגיין בהא דאין בו כלאיים? 3) האוכל כזית דם שרצים, מה דינו (פרט), ומדוע? 4) מה דין אכילת דם דגים לענין לאו וכרת? ואי נימא דאין בו משום לאו וכרת האם שרי לאוכלן לכתחילה (פרט), ומדוע?

יג. 1) מה דין דם אדם שפירש לכלי, ומדוע? וכיצד הדין היכא דנמצא הוא על הכיכר או נוטף מאצבעו (תוס'), ומדוע? וכיצד הדין בדם הנמצא בין שיניו, ומדוע? ומה סברו בענין אכילת חלב אשה, וכיצד הסיקו, ומדוע? 2) האוכל לב או טחול בלא קריעה האם חייב כרת או לוקה (פרט), ומדוע? 3) מה הוא דם שהנפש יוצאה בו, ומה הוא דם התמצית, ומה דינם לענין איסור אכילתן ולענין הכשר זרעים לקבלת טומאה (תוס') ולענין זריקתם על גבי המזבח, ומדוע? והאם דם אדם לענין הכשר דינו שונה, ומדוע (גמ' ותוס')?

יד. 1) כיצד יש לנהוג בספק מעילה בענין הקרבת קרבן ובענין תשלום מעילתו, ומדוע (פרט)? 2) מה הוא מחירו של אשם וודאי ושל אשם תלוי, ומנין (פרט)? ומדוע ילפינן דווקא מהתם? 3) האם הכלל דדורשים עליון מתחתון הוא שנוי בפלוגתא, ומנין? והאם הכלל דאין היקש למחצה נאמר בכל גווני, ומנין?

בהצלחה!

תשובות למבחן כריתות טז כב

א. (1) רבי עקיבא שאל בגוונא שעושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת בשבתות הרבה. ומסקינן דרבי עקיבא תרתי קמבעיא ליה, חדא האם שבתות דינן כגופין לחלק חטאות, והיינו בגוונא שעשה אותה מלאכה כל שבת ושבת, האם כל שבת ושבת מחשיבה למלאכתו כמלאכה אחרת, וחייב על כל אחת ואחת. וכן מבעיא ליה בעושה הרבה מלאכות מעין מלאכה אחת בשבת אחת, האם חייב על כל מעשה ומעשה.

(2) הסתפקה הגמ' האם ספיקו של רבי עקיבא גבי שבתות כגופין הוא בגוונא דהויד בשבת ושגג במלאכות דבכהאי גוונא הרי חייב על כל אב מלאכה ומלאכה, האם השבתות נמי כוחן יפה לחלק מלאכתו דהויד כעושה שני אבות מלאכות. או דספיקו דרבי עקיבא היה בגוונא דהויד במלאכות ושגג בשבת, דבכהאי גוונא הרי חייבו לא על המלאכות אלא על השבתות, האם אמרינן דכל שבת ושבת הוי כשגגה חדשה משום דימים שבנתיים הוי ידיעה לחלק, או דכל שלא ידע להדיא דעשה מלאכה בשבת, אכתי הוי העלם אחד וחייב רק אחד.

(3) רבי אליעזר פשט דתרווייהו מחלקים, והיינו דשבתות כגופין וכן חייב על כל תולדה ותולדה. ולהא דשבתות כגופין הוכיח מעיקרא קל וחומר מנדה, ואי נימא דרבי עקיבא בשגגת מלאכות האם שבתות כגופי מלאכות דמי, כוונתו להוכיח מהא דקיימא לן דהבא על כמה נדות בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת, ואי ספיקו היה האם ימי החול שבנתיים הוי ידיעה לחלק, כוונתו להוכיח מנדה אחת דקיימא לן דאם טבלה בין כל ביאה וביאה, הרי חייב על כל ביאה וביאה אף דכולהו הוי בהעלם אחד, משום דימים שבנתיים הוי ידיעה לחלק, דמה נדה דאין בה אלא אזהרה אחת דביאה, נאמר בה האי דינא, שבת דיש בה אזהרות וחילוק חטאות טובא, לא כל שכן דיאמר בה האי דינא. ורבי עקיבא לא קיבל דבריו משום דשאני נדה דיש בה אזהרה לו ואזהרה לה, ולא דמי לשבת דאיכא רק אזהרה אחת. והוכיח לו רבי אליעזר מנדה קטנה דהיא עצמה אינה מוזהרת ואף בה נאמרו אלו הדינים, ואף הא דחה רבי עקיבא, דמה לקטנה דהרי לאחר זמן היא מוזהרת. עד שלבסוף הוכיח לו מבהמה, [ואי ספיקו משום גופין, כוונתו בבא על בהמות הרבה בהעלם אחד. ואי ספיקו משום ימים שבנתיים, צריך לומר דאף בבהמה משכחת לה האי גוונא. וצריך עיון. ועיין שיטה מקובצת]. וכתב רש"י דאיכא פלוגתא בגמ' האם רבי עקיבא קיבל דבריו מבהמה.

(4) כתבו התוס' לקמן עמוד ב, דאי נימא דספיקו של רבי עקיבא היה האם שבתות כגופין לחלק, על כרחך דמאי דאמר רבי אליעזר להאי קל חומר לשיטתו דרבי עקיבא קאמר, דהא איהו גופיה סבירא ליה דבנדה לא בעינן חילוק גופין, דהרי אף בנדה אחת אם בא עליה ביאות חלוקות אפילו בהעלם אחד יש לחייבו על כל ביאה וביאה. ועיין לעיל טו. דרבה סבר דרבי אליעזר חייב אפילו קצר וקצר בשבת.

ב. (1) מבואר התם דהיכא דכלל לא ידע לא משבת ולא ממלאכות, הרי חייב רק חטאת אחת. ואם ידע לעיקר שבת אלא שכח דהיום שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה, הרי חייב חטאת על כל שבת ושבת. ואם ידע דהוא שבת אלא שגג במלאכות הרי חייב על כל אב מלאכה ומלאכה. ואם עשה הרבה תולדות של אב אחד אינו חייב אלא אחת. והאי מתניתין על כרחך דלא כרבי אליעזר, דהרי רבי אליעזר סבר דהעושה הרבה מלאכות מעין מלאכה אחת חייב על כל אחת ואחת.

(2) רבה הוכיח מהאי מתניתין דהא פשיטא לרבי עקיבא דימים שבנתיים הוי ידיעה לחלק, ומשום הכי היודע עיקר שבת אבל לא זכור מתי היא השבת, חייב על כל שבת ושבת. וספיקו היה בגוונא דהויד בשבת ושגג במלאכות, ואף דרבי אליעזר פשט לו דחייב על כל שבת ושבת, מכל מקום איהו לא קיבל לדבריו ונקט במתניתין דחייב רק על כל אב מלאכה ומלאכה ואילו חילוק שבתות לא נקט. ואביי נקט דאדרבה, איכא למימר דהא דגופין מחלקים הוי פשיטא לרבי עקיבא דאינם מחלקים, ואיבעיא ליה דווקא האם ימים שבנתיים הוי ידיעה לחלק, ובהא קיבל לדבריו דהוי ידיעה לחלק. וביארו התוס' דרבה סבר דמדנקט לבבא דהויד במלאכות סמוך לבבא דעושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת דהיא וודאי איבעיא ליה, אף האי דהויד במלאכות אבעיא ליה. וכתב רש"י דלרבה רבי אליעזר סבר דבין גופין ובין ימים שבנתיים מחלקים. אבל לאביי דפשיטא ליה דגופין לא מחלקים והא לא איבעיא ליה, איכא למימר דאף רבי אליעזר סבר דאין גופין מחלקים.

(3) רב חסדא סבר דוודאי דגופין מחלקים והא לא מבעיא ליה כלל, ואיבעיא ליה רק האם ימים שבנתיים הוי ידיעה לחלק, וקיבל לדבריו דהוי ידיעה לחלק. וכתב רש"י דמאי דתני במתניתין דכלל גדול דשגג במלאכות חייב על כל אב מלאכה ומלאכה, לאו לאפוקי מכל שבת ושבת אתי.

ג. (1) לדעת תנא קמא פטור משום דאיכא ידיעה בין אות לאות. ודעת רבן גמליאל דאין ידיעה לחצי שיעור ולא הוי ידיעה לחלק וחייב. ומבואר בסוגיין, דאי נימא דימים שבנתיים הו ידיעה לחלק, הוא הדין דאף בהא יחלקו רבן גמליאל ורבנן, ומוכח הכי מהא דאיכא ברייתא דקתני בה להדיא דהכותב שתי אותיות בשתי שבתות רבן גמליאל מחייב וחכמים פוטרם.

(2) סבירא ליה לרבן גמליאל דשבתות כגופין ואיירי בשגגת שבת חזון מלאכות, ומשום הכי אין לצרף את שתי האותיות ופטור. ומדקתני מודה משמע דבחדא מילתא מודה ובחדא פליג. ורב חסדא סבר דעל כרחך דמאן דמודה לו הוא רבי עקיבא דסבר נמי שבתות כגופין ואיכא חילוק, ופליג עלה בהא דאין ידיעה לחצי שיעור, והיינו בגוונא דשגגת שבת דהתם לא מהני חילוק גופין אלא חילוק ידיעות, דלרבן גמליאל ידיעת חצי שיעור לא מהני, ולרבי עקיבא מהני. ושפיר איכא למימר דהיינו תנא דאיירי בה ברישא. אבל רבה ואביי דסברי דרבי עקיבא לא קיבל דבריו דרבי אליעזר בענין שבתות כגופין, על כרחך צריך לומר דהאי תנא דמודה ליה היינו רבי אליעזר, אמנם ליכא למימר דפליגי בענין ידיעה לחצי שיעור, דהא אמר רבי אליעזר להדיא דאין ידיעה לחצי שיעור. אלא אמרינן דהיינו לענין הוצאה, דנחלקו רבן גמליאל ורבי אליעזר האם רשויות מחלקות לענין הוצאה, דרבן גמליאל חייב ורבי אליעזר פטר, אבל לענין שתי אותיות בשתי שבתות בשגגת שבת, מודה רבן גמליאל לרבי אליעזר דאיכא חילוק גופין ופטור. והכא ליכא למימר דמודה לתנא דרישא, דהא אמר להדיא דיש ידיעה לחצי שיעור.

(3) לרבי אליעזר וודאי דהבא על כמה נדות ועל כמה בהמות ואפילו על אותה נדה ועל אותה בהמה כמה ביאות, הרי חייב על כל אחת ואחת. ובדעת רבי עקיבא, הבא על כמה נדות וודאי דחייב על כל אחת ואחת. ועל נדה אחת, בגונא דאיכא חילוק ימים וודאי מודה. אבל היכא דאין חילוק ימים ליכא ראייה מה סבירא ליה. והבא על בהמה, לדעת רבה דרבי עקיבא לא קיבל מרבי אליעזר דיש חילוק גופין לשבת, דהרי מאי דאמר לו בסיפא דמתניתין "הבהמה כשבת" היינו לומר דאף לענין בהמה מבעיא ליה, ואפילו בגופין חלוקין. ולדעת אביי ורב חסדא דרבי עקיבא לא איירי מענין גופין אלא מענין ימים שבנתיים וקיבל מיניה, הרי דמודה בבהמה דחילוק ימים שבנתיים הוי חילוק אפילו בבהמה אחת. ולדעת התנא דהובא בסוף סוגיין דרבי עקיבא גבי נדה מבעיא ליה, כתב רש"י דרבי עקיבא לא קיבל מיניה לא בנדה ולא בבהמה. אבל חילוק גופין בנדה ובהמה משמע דמודה.

ד. (1) לדעת רב אסי איירי מתניתין בהייתה מעיקרא חתיכה אחת ולבסוף הסתפק לו האם היתה חלב או שומן. ועל כרחך בחתיכה אחת איירי, דהא כבר קתני בסיפא "שומן וחלב לפניו ואכל אחד מהן", ומדיפא בשתי חתיכות רישא לאו בשתי חתיכות. ולדעת חייא בר רב מתניתין איירי אף ברישא בחתיכה משתי חתיכות, ותני סיפא לפרש לרישא, דליכא למימר דרישא איירי בחתיכה אחת, דאי הכי סיפא למה לי פשיטא דבשתי חתיכות איכא אשם תלוי. ונאמרו בגמ' ג' טעמים בשיטתו של חייא בר רב, א. דדרש אם למקרא דקרינן "מצוות" בלשון רבים, והיינו דווקא היכא דיש לפניו ב' חתיכות. ב. דסבר בעינן אפשר לברר איסורו, דהרי אשם תלוי אינו בא אלא להגין מן היסורים עד שיתברר, ואם אינו יכול להתברר אינו באשם תלוי. ג. דסבר בעינן איקבע איסורו וכל דאיכא אלא חתיכה אחת הרי לא איקבע בה איסורו.

(2) כתבו התוס' דהאי בבא דמתניתין בספק אכל כשיעור, איירי בספק ספיקא דלא ידע אי אכל חלב אי שומן, ואף אי חלב אכל דלמא לא אכל כשיעור. ועיין ברש"י שכתב דמרש"י (בעמוד א) נראה דלא סבירא ליה הכי, דהרי ביאר שלבסוף נודע לו שאכל חלב אבל ספק לו אי אכל כשיעור.

- 3) אי נימא דמתניתין איירי בחתיכה אחת, הרי אף האי בבא דעושה מלאכה ואינו יודע אי בשבת אי ביום חול, איירי בכל גוויי דספק לו וחייב אשם תלוי. אבל אי נימא דבעינן חתיכה משתי חתיכות, צריך לומר דאיירי בעושה מלאכה בבין השמשות וממשיכה בחול, דבכהאי גוונא הרי איקבע איסורא דעד עתה היה אסור במלאכה, וכן אפשר לברר על ידי שיהיו מלאכתו כמה ממנה עשה בזמן הספק.
- 4) כתבו התוס', דאי נימא דלא בעינן חתיכה משתי חתיכות וודאי דאיכא אשם תלוי. ואי נימא דבעינן חתיכה משתי חתיכות, אי נימא דהוא משום "אם למקרא" דקרינן מצוות, או משום דבעינן אפשר לברר, ליכא אשם תלוי. אבל אי נימא דהוא משום דבעינן איקבע איסורא, אף התם לכאורה איקבע איסורא משום שהיתה אשת איש ואיכא אשם תלוי.
- 5) אם נמצא מיד הרי חייבים חטאת משום נדה. ואם נמצא לאחר זמן הרי הוא ספק, ופטורים מחטאת. ואי נימא דסגי בחתיכה אחת הרי חייבים אשם תלוי. ואי נימא דבעינן חתיכה משתי חתיכות, פטורים אף מאשם תלוי.

- ה. 1) אם הגוי אכלן לאחר הישראל, כולי עלמא מודו דיש לחייב את הישראל באשם תלוי, דהא היו לפניו ב' חתיכות והוי "מצוות" ואפשר לברר ואיקבע איסורא. ואם הגוי אכלן קודם לישראל, למאן דאמר דסגי בחתיכה אחת, וודאי דחייב. ולמאן דאמר דבעינן תרי חתיכות, אי נימא דהוא משום אם למקרא או משום אפשר לברר, הכא ליכא חיוב אשם תלוי. אבל אי נימא דבעינן לשתי חתיכות משום איקבע, הכא שפיר הוי איקבע וחייב. ואם נאכלו על ידי שני ישראלים, למאן דמחייב בחתיכה אחת, פשיטא דתרוויהו חייבים. ולמאן דאמר דבעינן חתיכה משתי חתיכות, הראשון וודאי חייב. והשני חייב רק אי נימא דהטעם הוא משום איקבע. אמנם אמרינן בסוגיין דאליבא דרבי אליעזר דאמר דיכול להביא אשם תלוי בנדבה, יש לחייב אף את השני באשם תלוי ויתנה עליו בנדבה, כדי שלא יאמרו דמדפטרינן לבתרא על כרחך דקמא אכל לחלב ונפטר בלא חטאת. ואם באחת לא היה כשיעור, אותו שאכל לפחות מכשיעור וודאי דפטור. אבל אותו שאכל את השיעור. אי נימא דהטעם דבעינן שתי חתיכות הוא משום איקבע או משום אפשר לברר, הרי אף חצי זית מהני. אבל אי נימא דבעינן לה משום דכתיב "מצוות" בחתיכה פחות מכשיעור לאו "מצוות" ניהו ופטור. [ודעת רבי שמעון לקמן (כג.) דתרוויהו מביאים קרבן וודאי אחד ויתנו ביניהן].
- 2) לדעת רבי מאיר חייב עליה אשם תלוי, והיינו משום דסבר דלא בעינן חתיכה משתי חתיכות, ואשם תלוי הרי בספק הוא עומד משום דאם יוודע לו קודם שחיתתו דינו לצאת לחולין. ולדעת חכמים פטור מאשם תלוי, וכתבו התוס' דהיינו משום דהוי ספק שמא הוא חולין ולשיטתם בעינן חתיכה משתי חתיכות לאשם תלוי. אמנם איכא דעת חכמים דסברי דאף אם נודע לו חטאו לא יוצא לחולין, ולשיטתן הרי חייב חטאת משום שחטי חוץ.
- 3) דעתו של רבי אלעזר דלא בעינן חתיכה משתי חתיכות, והיינו דחייב באוכל חלב של כוי. ואמרינן בגמ' דלשיטת רבי אליעזר דאמר מתנדב אדם בכל יום אשם תלוי, הרי יש לו להביא אף בחתיכה משתי חתיכות. ומסקינן דהיינו דוקא לשיטת בן בוטא דרבי אליעזר איירי רק היכא דיש מקום לספק, ולרש"י בכהאי גוונא אמרינן דכבר וודאי חייב. ולתוס' הוא רק בנדבה ואיירי במוצאי יום הכיפורים דאי לאו דהוי חתיכה אחת היה אסור לו להתנדב. ועוד כתבו התוס' דיש להסתפק בדעת רבי אליעזר גופיה דכיון דסבר בקידושין שיש אם למסורת הרי הכא נמי ידרוש מצוות וסגי בחתיכה אחת, או דלמא דסבר דאכתי בעינן אפשר לברר או איקבע ואינו חייב.

- ו. 1) לדעת רבי יש לחייבו אשם תלוי על כל ספק וספק, דכשם שהידיעות מחלקות לחטאות כן הידיעות מחלקות לאשמות. ודעת רבי יוסי בר יהודה דאין לחייבו אלא אשם אחת, דהא כתיב "על שגגתו אשר שגג" דאפילו על שגגות הרבה אינו חייב אלא אשם אחת. וכתבו התוס' דאף דאיהו גופיה אמר ידיעות מחלקות לאשמות, היינו דווקא ידיעה בשני שמות כגון אכל חלב ודם, אבל לא בשם אחד. ולדעת אביי וריש לקיש הוא הדין דמהני האי ידיעה לחלק לחטאות, והיינו דכתיב כל שחלוקין לחטאות חלוקין לאשמות, דלא משכחת לה חילוק אשמות דליכא ביה חילוק חטאות. [אמנם מסקינן בסוף סוגיין, דקשיא להאי שיטה אמאי תלי לאשם בחטאת, הרי אדרבה כיון דיש ידיעה לאשם מהני נמי לחלק חטאות]. ודעת רבא וריש לקיש דלענין חטאות לא מהני האי ידיעה. וכתבו התוס' דהאי כללא דכל שחלוקין לחטאות חלוקין לאשמות, אתי למימר דכשם שהידיעות מחלקות לחטאות אף הידיעות מחלקות לאשמות, אבל כל קרבן בידיעה ידיעה.
- 2) קיימא לן דיום הכיפורים במקום אשם תלוי קאי בין נודע לו ובין לא נודע לו. ולדעת רבא ורבי יוחנן וודאי דלענין חטאת לא מהני לחלק. ולדעת אביי לכאורה צריך לומר דכיון דיום הכיפורים מכפר על האשם הרי הוי כידעת ספק וצריך לחלק אף לחטאות, ואביי סבר לומר דאף לכפרת יום הכיפורים בעינן הודע, אמנם רבא דחאו מלישנא דמתניתין. [וצריך לומר דבאמת איכא ביה חילוק חטאות לשיטתן].
- 3) מבואר במתניתין דיומא דאינו חייב אלא אחד. ולדעת רבא הוא לכולי עלמא. אבל דעת אביי דתליא בפלוגתא דרבי ורבנן האם ידיעת ספק מחלקת לחטאות, דהרי לרבי דמחלקת לחטאות הוא הדין דיום הכיפורים דהוי כפרת אשם תלוי מחלק לחטאות, והרי אי אפשר דלא ישהה קצת בין אכילה לשתייה, אלא אי נימא דאין יום הכיפורים מכפר עד סוף.
- 4) כולי עלמא מודו דיש צירוף, דאף אביי דסבר דיום הכיפורים הוי כידעת ספק לחלק, הני מילי לענין איסורא אבל לא לענין ממון, דהא ממון אין יום הכיפורים מכפר. אי נמי, חצי שיעור אין יום הכיפורים מכפר.

- ז. 1) אם היה זכור שהלך בשתייהן וכשנכנס למקדש נעלם ממנו, כולי עלמא מודו דחייב, דהרי היתה לו ידיעת טומאה מעיקרא. ואם בשעה שנכנס בשני כבר שכח שנכנס בראשון, אי נימא דכלל לא בעינן ידיעה מעיקרא או דסגי בידיעת בית רבו, וודאי דחייב. ואף אי נימא דבעינן ידיעה מעיקרא מכל מקום דעת תנא קמא בשיטת רבי שמעון דחייב, משום דמקצת ידיעה ככל ידיעה, והרי יש הכא מקצת ידיעת טומאה ודאית דהרי אם ידע הכל ידע שנשטמא. ודעת רבי שמעון בן יהודה בדעת רבי שמעון דבעינן ידיעה גמורה ופטור. ואם נטוה בין שתי השבילים, נחלקו תנא קמא ורבי שמעון האם חייב. ודעת רבי יוחנן דתנא קמא דחייב הוא משום דסגי בידיעת ספק, והיינו משום דכתיב "ונעלם והוא טמא", וביאר רש"י דמבואר דסגי אף שנעלמה ממנו קצת מן הטומאה, אבל אינו ראייה לכל התורה. ולדעת ריש לקיש הכא לא בעינן לידיעת ספק משום דהאי תנא סבר דלא בעינן כלל ידיעה מעיקרא. אבל וודאי דאיכא למימר נמי דהוי ידיעה משום דאף בכל התורה לשיטתו ידיעת ספק הוי ידיעה.
- 2) מבואר בסוגיין דרבי ישמעאל סבר דלא בעינן ידיעה קמייתא לטומאת מקדש, דהא תנא קמא יליף לה מדכתיב "ונעלם", ואילו רבי ישמעאל דרש מתרי ונעלם ולהעלם מקדש ולהעלם טומאה. וביארו התוס' דאף דרבי דרש לה נמי הכי ואפילו הכי הצריך לכל הפחות ידיעת בית רבו, ולכאורה היינו ממשמעות ונעלם, מכל מקום כיון דלא אשכחן הכי בהדיא דסבר רבי ישמעאל, ליכא למימר דדרש לה הכי, אי נמי, משום דלא אשכחן דדרש לקראי כדרש רבי.
- 3) המסופק האם אכל חלב או דם, נחלקו בו רבי יהושע ורבי אליעזר, דרבי אליעזר מחייב חטאת כיוון דממה נפשך עבר איסור, ורבי יהושע פטור משום דכתיב "אשר חטא בה". ולדעת רבי יהודה פטור אף מאשם תלוי, דהא כתיב ביה "כי תחטא ולא ידע" פרט לזה שידע שחטא. ודעת רבי שמעון דחייב באשם תלוי, דהא עיקר קרא דאשם תלוי הוא בגוונא דלא ידע במה חטא וכמשמעות הקרא. ולדעת רבי יוסי פלוגתא זו היא גם בידע שחילל שבת אבל אינו יודע באיזה אב מלאכה, ורבי שמעון ורבי שמעון שזורי הוסיפו דאף היכא דיוודע איזה אב מלאכה עבר אבל אינו זוכר כיצד עבר, כגון שיוודע שליקט פירות אבל אינו זוכר אם ענבים או תאנים, תליא בפלוגתא דרבי אליעזר ורבי יהושע, אמנם הני מילי בשני שמות, אבל בשם אחד כולי עלמא מודו דחייב. והעושה מלאכה בבין השמשות שבין שבת ליום הכיפורים, לדעת תנא קמא אף הוא תליא בהאי פלוגתא, והיינו במלאכה דאין בה שיהוי. ודעת רבי יוסי דבהא לא פליגי משום דיש לומר שעשה חצי שיעור בשבת וחצי שיעור ביום הכיפורים, ואף במלאכה שאין בה שיהוי יש להסתפק הכי. ומכל מקום אמרינן בסוגיין דלמאן דאמר דהמוסיף על המלאכה לא בעי שיעור, שפיר יש לחייבו ממה נפשך.

ח. (1) המתכון לעשות דבר איסור אחד ועשה תחתיו דבר איסור אחר, לדעת רבי שמעון ורבי יהודה אליבא דאביי ורבא, תליא הוא בפלוגתא דרבי אליעזר ורבי יהושע דמתניתין, דרבי אליעזר חייבו, ורבי יהושע פטרו. אבל דעת שמואל, דהני מילי בכל התורה, אבל בשבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה, כל דלא התכוון לאותה מלאכה שלבסוף עשה, אין לחייבו. ונתוס' מבואר דבעשה לבסוף בגוף אחר, אף דמעיקרא התכוון נמי לאיסור, מכל מקום פטור לכלי עלמא משום מלאכת מחשבת. ואם התכוון לעשות דבר היתר ועשה איסור, כולי עלמא מודו דפטור, והיינו דדרש רבי אליעזר מדכתיב "בה", וכתב רש"י, דרבי יהושע דדרש מ"בה" עד שידע במה חטא, איהו סבר לה דפטור בכהאי גוונא משום מלאכת מחשבת. ונחלקו אביי ורבא באיזה גוונא דהיתר איירי, לדעת אביי איירי דווקא היכא דכלל לא התכוון למלאכה אפילו דהיתר, כגון התכוון להגביה תלוש ותלש את המחובר. ולדעת רבא אפילו אם התכוון למלאכה אבל בדבר היתר, כגון לתלוש את התלוש ותלש את המחובר. ומכל מקום בחלבים ועריות אפילו אם התכוון לדבר היתר ועלה בידו דבר איסור, הרי חייב משום הנאתו.

(2) לדעת אביי ורבא בשיטת מתניתין דאין פטור של מלאכת מחשבת, אלא רק היכא דהתכוון להיתר איכא פטור משום "בה", הכא דהתכוון לאיסור הרי חייב. ולדעת שמואל דיש פטור של מלאכת מחשבת, הרי נידון זה תלוי בפלוגתא האם מקלקל בחבורה חייב בשבת, דאי נימא דחייב הרי מוכרח דלא בעינן ביה מלאכת מחשבת ושפיר יש לחייבו, אבל אי מקלקל פטור משום דאף ביה בעינן מלאכת מחשבת, הוא הדין דאף הכא יש לפוטרו. והיכא דהיו לפניו ב' תנוקות אחד למול בשבת ואחד למול אחר השבת, ושכח ומל את של אחר השבת, לדעת רבי אליעזר חייב חטאת, ולשמואל היינו משום דסבר דמקלקל בחבורה חייב. ולדעת רבי יהושע פטור משום דטעה בדבר מצוה.

(3) לדעת שמואל פטור משום דלא נתקיימה מחשבתו. אמנם היכא דמעיקרא התכוון למה שעשה לבסוף, אלא דבשעת המלאכה שכח וסבר שהתכוון לאחר, הכא ליכא פטור של מלאכת מחשבת, אבל משום הפטור ד"בה" יש לדון בה. ולדעת רבי שמעון ורבי יהושע שזורי, אם היה הוא במין אחד כגון תאנים ותאנים, כולי עלמא מודו דחייב. אבל אם היה בשני מינים כגון בתאנים וענבים לרבי אליעזר חייב ולרבי שמעון פטור. ולדעת רבי יהודה אפילו במין אחד כגון בתאנים שחורות ולבנות הוא פלוגתא דרבי אליעזר ורבי יהושע.

ט. (1) לדעת שמואל רבי שמעון ורבי שמעון שזורי העמידו הפלוגתא ב"אבד מלקט מליבו" והיינו דבשעת מעשיו שכח את כוונתו הראשונה אמנם לבסוף טעה ועשה כפי מחשבתו הראשונה, ואם היה הוא במין אחד כולי עלמא מודו דחייב אבל בשני מינים הוא פלוגתא. וכתבו התוס' דאף דבמתניתין לא אמרו דאיירי בנתכון לזו ועשה זו, אלא רק חילקו בין שני מינים למין אחד, על כרחך דלהכי כוונתם, דאי לאו הכי מאי אתי לאשמועינן הא כבר שמעינן לה מרישא [ועיין שיט"מ וערוך לנר]. ורבא העמיד דאיירי בגוונא דהתכוון לשני המינים אלא רצה להקדים אחד מהן, דרבי יהושע סבר דאיכא קפידיא בהקדמה ומשום הכי פטר, ורבי אליעזר סבר דליכא קפידיא בהקדמה ומשום הכי חייב, והני מילי בשני מינים אבל במין אחד כולי עלמא מודו דליכא קפידיא בהקדמה.

(2) רבי יהודה העמיד לפלוגתייהו כרבי שמעון ורבי שמעון שזורי אי באבד מלקט מליבו אי בהתכוון להקדים, אלא דסבר דאף במין אחד נחלקו ולא דווקא בשני מינים. אמנם מעיקרא אמרינן דרבי יהודה סבר דפלוגתייהו היא במתעסק דלא נעשית מחשבתו הראשונה והקשו ממנה לשמואל. ואי נימא דאיירי במתעסק הא דתמה רבי יהודה הוא על הא דרבי יהושע פטר במתכון לאב מלאכה זו ועשה אחר וכל שכן בהתכון להיתר ועשה איסור. ואי פלוגתייהו באבד מלקט מליבו אבל במתעסק כולי עלמא מודו דפטור, צריך לומר דתמה אהא דפטר רבי יהושע במין אחד באבד מלקט מליבו (תוס' בגליון רש"י), דהא סוף סוף נתקיימה מחשבתו. ואי נימא דפלוגתייהו בהקדמה, צריך לומר דתמה אהא דהקפיד רבי יהושע בהקדמה הרי סוף סוף לתרווייהו נתכון.

(3) למאן דאמר דלא קפדינן בהקדמה, וודאי חייב לכל הפחות על הכיבוי, אבל על ההדלקה תליא בפלוגתא אי הבערה ללאו יצאה או לחלק יצאה. ואמרינן בסוגיין דאף למאן דאמר דקפדינן אהקדמה, כל שעשאן בבת אחת כיון דלא הקדים את המאוחר הרי יש לחייבו. ולדעת רבא איכא פלוגתא דרבנן ורבי אלעזר ברבי שמעון האם יש לחייבו תרתי משום הדלקה [למאן דאמר דהעברה לא יצאה ללאו] ומשום כיבוי, או דרק אחד יש לחייבו משום דשמא הקדים קודם למאוחר, ועיין רש"י (כ) ושיט"מ שם.

י. (1) דרכו של הנפש לכבות את הגחלים העליונות הגסות מפני שהם ראויות לפחמים, ולרש"י בהבערת התחנות הדקות אינו חפץ אלא יודע דממילא הוא אלא דאין כוונתו להכי. ולתוס' אדרבה, חפץ הוא בשריפת התחנות כדי להופכן לאפר משום דאין ראויות למלאכתו. ואם עשה כן בשבת, לדעת תנא קמא חייב חטאת אחת משום הכיבוי, ולדעת רבן שמעון בן אלעזר חייב אף משום ההבערה. ומסקינן דפלוגתייהו היא במקלקל בהבערה.

(2) אם חותה על מנת לכבות את העליונות וכלל לא התכוון להבעיר את התחנות, הרי מתעסק הוא ופטור. אמנם דעת רבי אשי דאין לפטור משום מתעסק אלא תליא הוא בפלוגתא גבי דבר שאין מתכון, דלרבי יהודה חייב וכתבו התוס' דהיינו משום פסיק רישא אבל בלאו הכי רק מדרבנן אסור, ודעת רבי שמעון לפוטרו, וכתבו התוס' דצריך לומר דהוא משום מלאכה שאין צריכה לגופה, דכיון דפסיק רישא איירי הכא, לא מהני מה דאינו מתכוון. ואף לרבי יהודה דמחייבים היינו דווקא למאן דאמר דהבערה לחלק יצאתה אבל למאן דאמר דהבערה ללאו יצאתה הרי אינו חייב על הבערה. ואם חותה על מנת להתחמם, הרי אין לדון בו אלא משום מלאכה שאין צריכה לגופה אבל לא משום דבר שאינו מתכוון. (3) דבר שאינו מתכון לרבי שמעון פטור ולרבי יהודה אסור מדרבנן. ואם הוא פסיק רישא כולי עלמא מודו דחייב אי לאו בגוונא דהוא פסיק רישא דלא ניחא ליה [כן כתבו התוס' בשם הערוך]. ואם הוא מתעסק נמי יש לפוטרו. ואם הוא מלאכה שאין צריכה לגופה, לדעת רבי יהודה יש לחייבו ולדעת רבי שמעון יש לפוטרו ואפילו הוא פסיק רישא.

(4) האוכל דם בין של בהמה בין של חיה ועוף בין טמאים ובין טהורים הרי זה בכרת, דבהמה ועוף כתיבי להדיא בקרא, וחיה בכלל בהמה, והאי בהמה ועוף כוללים בין טמאים ובין טהורים, ואף דעבדינן כלל ופרט דבעינן דווקא מין דיש לו היתר ויש לו טומאה חמורה וקלה, היינו משום דמכל מקום סגי דיש במינו הכי. ודם עיקור ולרש"י היינו דנעקרו הסימנים, והתוס' כתבו דנשחטה אחר עיקור הסימנים דאינה שחיטה ראויה, נמי בכרת משום דסוף סוף דם הנפש הוא.

יא. (1) דם ביצי זכר לפירוש אחד, וכן דם ביצי עוף ודם חגבים אינו אסור באכילה משום דילפינן כלל פרט וכלל דדווקא דומיא דבהמה ועוף דהם מין בשר ויש להם איסור והיתר, יצאו ביצים דאינם מין בשר ודם חגבים דלעולם מותרים. והתוס' כתבו דדם ביצי זכר וודאי מין בשר הוא אלא איירי דווקא בדם ביצי עוף מביצה המותרת. ומבואר בסוגיין דהאי דרשא אתיא דווקא אליבא דתנא דבי רבי ישמעאל דדרש כלל ופרט אף דכללא בתרא לא דמי לכלל קמא, דהרי כלל קמא הוא בלאו וכלל בתרא הוא בכרת.

(2) למאן דאמר דכוי הוא ספק חיה ספק בהמה, ואפילו אי נימא דהוא בריה ולא הכריעו בו חכמים או הוא מין בהמה או חיה, וודאי דדמו אסור, וכן מספק יש לאסור חלבו. ולמאן דאמר דהוא בריה בפני עצמה ואינו לא חיה ולא בהמה (עיין תוס'), הרי ילפינן לדם מכלל פרט וכלל, ולחלב מדכתיב "כל חלב". וכן יש בו איסור אכילת נבלתו כדכתיב "כל נבלה" ואף נהג בו דין טומאה דמסתברא דכי היכי דהשווהו בשאר דברים הוא הדין בטומאת נבלה.

(3) משכחת לה מחיים דאין בה טומאה חמורה, ואף לאחר מיתה אליבא דרבי חייא היכא דנטל פחות מכזית נבלה וצירפה להשלים לכביצה אוכלין. ואם הוא משל נבלת בהמה טהורה הרי אינו צריך מחשבה ואף הכשר אינו צריך משום דהיה יכול לקבל טומאה חמורה אילו היה משלימו לכזית. ודעת רב חנניא דבעי הכשר משום דסוף סוף אינו עומד לקבל טומאה חמורה. אבל בשל בהמה טמאה או בנבלת עוף בין טמא ובין טהור הרי צריך נמי מחשבה, מלבד שווקים דיש בהם ריבוי עם דנבלת עוף לא טעונה מחשבה. ולדעת רב חנניא משכחת לה בכזית דחיה דחיה בבער דכיון דאינו מטמא במגע אינו מטמא אלא משום טומאת אוכלין, ובאדם לא משכחת לה טומאה קלה לאחר מיתה, משום דאין בשרו עומד לאכילת אדם ואף האוכלו בטלה דעתו ואין ראוי לצרפו לפחות מכזית, ואף בכזית דחיה בשרו הרי כיון דטומאה בוקעת ועולה לא

מהני חיפוי ואין בו אלא טומאה חמורה, ומשום הכי אמרינן דאין דמו אסור, דהרי ילפינן דומיא דבהמה ועוף דיש להם טומאה קלה. ואיכא מאן דיליף לה לקמן מדכתיב "וזה לכם הטמא".

- יב. (1) בעוף טהור איכא טומאה חמורה משום דמטמא בגדים אבילעה. ובשרצים ליכא טומאה חמורה. וביאר רש"י דהוא משום דאינו מטמא בגדים. והתוס' הוסיפו דהוא משום דאינו מטמא במשא. אמנם רש"י הקשה על פירוש זה, דהא עוף נמי אינו מטמא במשא.
- (2) בהמה אסורה בלא שחיטה ומותרת רק על ידי שחיטה. וכן עוף למאן דאמר טעון שחיטה מן התורה אינו מותר אלא על ידי שחיטה. וכתבו התוס' לעיל (ב:) דאף למאן דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה, נחירה מיהא בעי. אי נמי, קודם מיתה איכא איסור משום אבר מן החי ובשר מן החי, ורק לאחר מיתתו יש היתר. ומאי דאמרינן דאין בעוף כלאיים, היינו לענין צמר ופשתים, דנצת העוף אינה מין צמר ואינה אסורה עם הפשתים. ובהא יישבו אמאי כתב קרא גם לדים עוף וגם לדים בהמה, ולא סגי בחד פרט, דהא אי תני רק עוף הוי אמינא דדווקא מין דאין בו כלאיים איכא ביה איסור דם, והיינו רק שור ועז.
- (3) אם התרו בו משום דם אינו לוקה, דהא התמעט הוא מכעין הפרט דבהמה ועוף דדווקא מי שיש בו טומאה קלה וחמורה יש בו איסור דם. אבל חייבים על דמו כבשרו, ואם התרו בו משום בשר שרץ, לוקה.
- (4) בדם דגים אין לאו ואין כרת, דהא התמעט הוא מכעין הפרט דעוף ובהמה דהרי לעולם הוא מותר ואינו טעון דבר המתירו כבהמה ועוף. ומכל מקום דעת רב דהיכא דהוא כנוס בכלי ואין בו קשקשים, יש לאוסרו באכילה משום מראית העין דנראה הוא כדם בהמה וחייה.

- יג. (1) לדעת רב ששת דם אדם שפירש לכלי יש לאוסרו משום מצוות פרוש דעלמא, וכן הדין בנמצא על הכיכר. אבל בנוסף מאצבעו דניכר לכל דהוא משל אצבעו אין לאסור, וכן הדין בדם שנמצא בין שיניו. [ובדעת רש"י משמע דלשיתת רב היכא דכינסו יש לאוסרו לא רק משום מצוות פרוש]. וסברו לאסור חלב אשה מקל וחומר מחלב בהמה טמאה, דאם בהמה טמאה שאינה מטמאה במגעה כזבה ונדה חלבה אסור, אשה המטמאה בזיבה ונדה לא כל שכן, אבל מדכתיב "וזה לכם הטמא" ילפינן להתירו.
- (2) האוכל לב של עוף בלא קריעה אינו לוקה משום דלעולם אין בו כזית, אמנם איכא ביה איסור משום חצי שיעור למאן דאמר חצי שיעור אסור מן התורה. ובלב של בהמה שיש בו שיעור, אם אכלו עם דם הנפש והיינו דם דנכנס בה מחמת השחיטה, הרי חייב כרת. אבל בדמו שלו אינו חייב כרת אלא הוי לאו גרידא. ובטחול לעולם אין בו כרת אלא לאו גרידא כשאר דם האיברים.
- (3) לדעת רבי יוחנן דם הנפש הוא רק דם המקלח, לאפוקי הדם הראשון היוצא בשתייה וכן הדם השני היוצא בשתייה. ולדעת ריש לקיש ממתי שהדם התחיל להאדים ואפילו עדיין שותת, וכן אף לאחר שגמר לקלח כל עוד שהוא אדום הרי הוא דם הנפש, ואית ביה כרת. ושאר הדמים הם דם התמצית דלרבנן אין חייבים עליו כרת, ולרבי יהודה חייבים עליו כרת, דהא כתיב "כל דם". ולענין הכשר זרעים כתבו התוס' דדווקא דם שחיטה דנאמר בו תשפכנו כמים מכשיר, לאפוקי דם היוצא לאחר יציאת נשמה. ולענין זריקה על גבי המזבח כולי עלמא מודו דבעינן דווקא דם הנפש ולא דם התמצית, דהא כתיב "כי הדם הוא בנפש יכפר". ולענין דם אדם מבואר בקרא ד"דם חללים" הוא משקה. וכתב רש"י דהיינו דווקא לאחר מיתה, לאפוקי דם קילוח שנפש יוצאת בו דאינו משקה. והתוס' כתבו דדם היוצא לאחר יציאת נפשו הוא הדין שמכשיר, לאפוקי דם היוצא בשעת יציאת נפשו.

- יד. (1) לדעת חכמים אין טעון לא קרבן ולא ממון, דהא מספק אינו חייב ממון, וכן אין אשם תלוי במעילה, דהא ילפינן גזירה שוה מצוות מצוות מחטאת, דדווקא דבר שזונו כרת ושגגתו חטאת יש בו אשם תלוי. ודעת רבי עקיבא דיש אשם תלוי במעילה, ויליף לה מדהוקש אשם תלוי למעילה דהא איכא וא"ו מוסיף ללמוד עליון דהוא אשם מעילות מתחתון דהוא אשם תלוי. ונהאי גזירה שוה לשיטתו אתי למעט אשם תלוי בקרבן עולה ויורד. ודעת רבי טרפון, דיש לו להביא אף מעילתו, אמנם יכול הוא להביא אשם ולהתנות עליו דאם לא יתברר ספיקו, הרי הוא לאשם תלוי, אבל אם יתברר ספיקו הרי הוא לאשם וודאי, והיינו דסבר דלא בעינן כלל ידיעה לאשם וודאי. ואף רבי עקיבא הודה לו במעילה מועטת, אבל במעילה מרובה סבר דיביא רק אשם תלוי בלא ממון.
- (2) אשם וודאי מחירו בשתי כסף, וכן אשם תלוי. ולרבנן ילפינן לה מהא דהוקש עליון לתחתון, ולרבי עקיבא יליף לה מדכתיב "וזאת תורת", ורבנן סברו דהאי וזאת תורת אתי לשאר אשמות וודאין, אבל לאשם תלוי הוי אמינא דכיון דאילו יודע לו הרי יביא חטאת בת דנקא, מהיכי תיתי דעל ספיקו יביא בשתי כסף. ולמאן דלא דריש "וזאת תורת", סבר רבי עקיבא דילפינן לה בערכך בערכך מאשם מעילה, ואשם שפחה חרופה דלא כתיב בה בערכך, ילפינן בגזירה שוה דאיל איל.
- (3) כולי עלמא מודו דדורשים עליון מתחתון, דהא הא דידעינן דשחיטת בן בקר דחטאת ועולה טעון צפון, הוא רק ילפותא עליון מתחתון מבן צפן. והכלל דאין היקש למחצה נאמר בכל גווני, מלבד היכא דיש גזירה שוה לומר דאינו שוה בכל לדבר שהוקש לו.